

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-101

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Compulsory Paper I

(History and its Theory)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) 'History is inending dialogue between the present and the past.'
—E.H. Carr. Explain the nature of history in the light of this statement.

(2) Explain the relation between the various Social Sciences and History.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) State the salient features of medieval European conceptions of History.

(2) Evaluate the contribution of Ranke to the scientific school of History.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) What was the Ancient Indian idea of history ?
 - (2) Explain the Romanticist approach of history.
 - (3) Examine the impact of structuralism on history writing.
 - (4) What is post-modernism ? Explain.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) The cyclical concept of History
 - (2) Herodotus
 - (3) Enlightenment trends
 - (4) St. Augustine
 - (5) Ibn Khaldun
 - (6) R.G. Collingwood.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणताही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) 'इतिहास म्हणजे वर्तमानकाल आणि भूतकाल यांच्यातील कधीही न संपणारा संवाद होय'—इ.एच. कार. यांच्या विधानाच्या आधारे इतिहासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - (2) इतिहास आणि विविध सामाजिक शास्त्रांचे संबंध स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत सोडवा : [20]
- (1) मध्ययुगातील युरोपीयन इतिहासाच्या संकल्पनेची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
 - (2) इतिहासाच्या शास्त्रीय प्रवाहातील रँकेच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) प्राचीन भारतीय इतिहासाची संकल्पना काय होती ?
 - (2) इतिहासाबाबतचा स्वच्छंदतावादी प्रवाह स्पष्ट करा.
 - (3) इतिहास लेखनावरील संरचनावादाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
 - (4) उत्तर-आधुनिकवाद म्हणजे काय ? स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात लिहा : [20]
- (1) इतिहासाची चक्रीय संकल्पना
 - (2) हेरोडोटस
 - (3) बुद्धीवादी प्रवाह
 - (4) सेंट ऑगस्टीन
 - (5) इब्न खलदुन
 - (6) आर.जी. कॉलिंगवूड.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4205]-102

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Compulsory Paper II

(Evolution of Ideas and Institution in Ancient India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) How are the accounts of foreign travellers useful for the study of Ancient Indian History ?

(2) Discuss the social and economic factors for the rise of Buddhism and Jainism.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the nature of caste based society in post-Vedic period.

(2) Explain the Saptanga theory of state.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Define the concept of Ancient India.
- (2) Explain the nature of Lineage society.
- (3) Describe the process of urbanization in South India.
- (4) Explain the nature of society depicted in the Sangam Literature.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Causes for the decline of Indus Civilization
- (2) Burzahom Culture
- (3) Mahajanpadas
- (4) Kautilya's Arthashastra
- (5) Kalidas
- (6) Indo-Roman Trade.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) परकीय प्रवाशांचे वृतांत प्राचीन भारताच्या अभ्यासासाठी कसे उपयुक्त ठरतात ?
- (2) बौद्ध आणि जैन धर्माच्या उदयासाठी कारणीभूत असणाऱ्या सामाजिक आणि आर्थिक कारणांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) उत्तरवैदिक काळातील जाती आधारीत समाज रचनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - (2) राज्याविषयीचा सप्तांग सिद्धांत स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (1) प्राचीन भारत ही संज्ञा स्पष्ट करा.
 - (2) वांशिक समाजाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - (3) दक्षिण भारतातील नागरीकीकरणाच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.
 - (4) संगम साहित्यात वर्णन केलेल्या समाजाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (1) सिंधू संस्कृतीच्या ऱ्हासाची कारणे
 - (2) बुर्झाहोम संस्कृती
 - (3) महाजनपदे
 - (4) कौटिल्याचे अर्थशास्त्र
 - (5) कालीदास
 - (6) भारत-रोम व्यापार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper 3

(Maratha Polity)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the importance of foreign sources useful for the study of Maratha polity.

(2) Evaluate the structure and duties of Ashtapradhan Mandal.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the nature of Maratha State.

(2) Examine the caste system in Maratha State.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Discuss the main features of Central administration of Marathas.
- (2) Review religion under the Maratha State.
- (3) What do you know about the Mirasdar and Upare ?
- (4) Explain Balutedari system in Maratha State.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Sabhasad Bakhar
- (2) Duties of Panditrao
- (3) Mohatarpha
- (4) Gram Majalis
- (5) Administration of Fort
- (6) Chaugula

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठा राज्यव्यवस्थेच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या परकीय साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (2) अष्टप्रधानमंडळाची रचना व कर्तव्यांचे मूल्यमापन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठा राज्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) मराठा राज्यातील जातीव्यवस्थेचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठ्यांच्या केंद्रीय प्रशासनाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (2) मराठा राज्यातील धर्माचा आढावा घ्या.
- (3) मिरासदार व उपरे विषयी आपणास काय माहिती आहे ?
- (4) मराठा राज्यातील बलुतेदारी पद्धत स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार**वर थोडक्यात टिपा प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) सभासद बखर
- (2) पंडितरावांची कर्तव्ये
- (3) मोहतरफा
- (4) ग्राम मजलिस
- (5) किल्ला प्रशासन
- (6) चौगुला

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper I

(Cultural History of Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the term culture and its features.

(2) Explain the term 'Maharashtra Dharma'. Trace its origin and the changes in its meaning.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the physical features of Maharashtra.

(2) Examine the Philosophy and teaching of Dutt Cult.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Bring out the features of Panditi literature and explain its limitations.

P.T.O.

- (2) Explain the teaching of Ramdasi Cult.
- (3) Discuss the impact of Islam on Socio-Cultural Practices in Medieval Maharashtra.
- (4) Write the Architectural features of temples under the Marathas.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Origin of Marathi language
- (2) Deities of Ramdasi Cult.
- (3) Performing Arts in Maharashtra
- (4) Shaktipithas in Maharashtra
- (5) Sabhasad Bakhar
- (6) Folklore.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) संस्कृतीची व्याख्या स्पष्ट करून तिची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) 'महाराष्ट्र धर्म' ही संज्ञा स्पष्ट करा. त्याच्या उगमाचा व बदलत गेलेल्या अर्थाचा मागोवा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) महाराष्ट्राची प्राकृतिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - (2) दत्त संप्रदायाचे तत्त्वज्ञान व शिकवणीचे परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) पंडिती साहित्याची वैशिष्ट्ये सांगून मर्यादा स्पष्ट करा.
 - (2) रामदासी पंथाची शिकवण स्पष्ट करा.
 - (3) मध्ययुगीन महाराष्ट्राच्या संस्कृतीवरील इस्लामच्या सामाजिक, सांस्कृतिक प्रभावाची चर्चा करा.
 - (4) मराठेकालीन मंदिरांची स्थापत्यशास्त्रीय वैशिष्ट्ये लिहा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) मराठी भाषेचा उगम
 - (2) रामदासी संप्रदायाची दैवते
 - (3) महाराष्ट्रातील सादरीकरणाची कला
 - (4) महाराष्ट्रातील शक्तिपीठे
 - (5) सभासद बखर
 - (6) लोककला.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4205]-105

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper II

(Social Background of Dalit Movement in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) 'All people who are exploited are Dalit.' Discuss.

(2) How does the Jain and Buddhist Philosophies led to create the social equality ?

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) State the contribution of Marathi Saint in the context of social equality.

(2) Highlight the contribution of Mahatma Jyotiba Phule in solving the problems of Dalit.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Examine the factors that led to the emergence of caste system.
- (2) Explain the teaching and philosophy of Sufi Cult.
- (3) Give an account of the contribution of Gopal Baba Walangkar in Dalit Movement.
- (4) Explain the work of Brahmo Samaj in Social Reform Movement.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Dalit Consciousness
- (2) Nature of Bhakti Movement
- (3) Social contribution of Arya Samaj
- (4) Ramakrishna Mission
- (5) Dadoba Pandurang
- (6) Satyashodhak Jalasa.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'ज्यांचे शोषण होते असे सर्व लोक दलित आहेत.' चर्चा करा.
- (2) सामाजिक समता निर्माण करण्यात जैन व बौद्ध तत्वज्ञान कसे कारणीभूत ठरले ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) सामाजिक समतेच्या संदर्भात मराठी संताचे योगदान सांगा.
 - (2) दलितांच्या समस्या सोडविण्यामध्ये महात्मा ज्योतीबा फुले यांच्या योगदानावर प्रकाश टाका.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) जाति व्यवस्थेच्या उदयास कारणीभूत ठरलेल्या घटकांचे परीक्षण करा.
 - (2) सूफी संप्रदायाचे तत्वज्ञान व शिकवण स्पष्ट करा.
 - (3) गोपाळबाबा वलंगकर यांच्या दलित चळवळीतील योगदानाचा आढावा घ्या.
 - (4) समाज सुधारणा चळवळीतील ब्राह्मो समाजाचे कार्य स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) दलित जाणीवा
 - (2) भक्ती चळवळीचे स्वरूप
 - (3) आर्य समाजाचे सामाजिक योगदान
 - (4) रामकृष्ण मिशन
 - (5) दादोबा पांडुरंग
 - (6) सत्यशोधक जलसा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-106

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper III

(History and Philosophy of Science and Technology)

(Development in the West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the contribution of Ancient China in Technology.

(2) Explain any *two* definitions of Science and Technology with examples.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the nature of renaissance science.

(2) Examine the nature of the Copernican revolution in Astronomy.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Explain the theory of evolution.
- (2) Write the contribution of Galileo to the progress of Modern Science.
- (3) Explain the importance of the invention of Telescope.
- (4) Evaluate the impact on technological progress made by the use of steam and electricity.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Constructive uses of Atomic energy
- (2) Contribution of Thales in Science
- (3) Philosophy of Science
- (4) The development in weaving technology
- (5) Contribution of Newton to Science
- (6) Contribution of James Watt to technology.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रात प्राचीन चीनच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- (2) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या कोणत्याही **दोन** व्याख्या उदाहरणांसहित स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) प्रबोधनकालीन विज्ञानाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
 - (2) खगोलशास्त्रातील कोपर्निकन क्रांतीच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) उत्क्रांतीवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - (2) आधुनिक विज्ञानाच्या प्रगतीतील गॅलिलिओची कामगिरी लिहा.
 - (3) दुर्बिणीच्या शोधाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - (4) वाफेच्या आणि विद्युतशक्तीच्या वापरामुळे तंत्रज्ञानातील प्रगतीवर झालेल्या परीणामांचे मुल्यांकन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) अणू-उर्जेचे विधायक उपयोग
 - (2) थेल्सचे विज्ञानातील योगदान
 - (3) विज्ञानाचे तत्वज्ञान
 - (4) विणकर तंत्रज्ञानातील प्रगती
 - (5) न्यूटनचे विज्ञानक्षेत्रातील योगदान
 - (6) जेम्स वॅटचे तंत्रज्ञानातील योगदान.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-107

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper V

[USA : From Isolation to Hegemony 1865-1989]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the causes and effects of the Spanish-American War.

(2) Examine the foreign policy of President Theodore Roosevelt.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the role of the United States in the formation and working of the League of Nations.

(2) 'Local conflicts became internationalized during the Cold War.' Explain.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) What was the Monroe Doctrine ? Explain its significance.
- (2) Explain United States policy with respect to the Philippines before World War I.
- (3) Discuss the role of the United States during the Great Depression.
- (4) Briefly discuss the causes of the Cold War.

4. Write short notes in **100** words on any *four* of the following : [20]

- (1) Concept of isolationism
- (2) Concept of hegemony
- (3) Neutrality Acts
- (4) Pearl Harbour
- (5) Atlantic Charter (1941)
- (6) Concept of Unipolar World.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) स्पेन-अमेरिकन युद्धाच्या कारणांचे व परिणामांचे परीक्षण करा.
- (2) राष्ट्राध्यक्ष थिओडर रूझवेल्ट यांच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) राष्ट्रसंघाची निर्मिती व कार्याच्या संदर्भात अमेरिकेच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (2) 'शीतयुद्धाच्या कालखंडातील स्थानिक संघर्षाचे आंतरराष्ट्रीयीकरण झाले.' स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) मन्रो सिद्धांत काय होता ? त्याचे महत्व स्पष्ट करा.
- (2) पहिले महायुद्धपूर्व फिलिपाईन्सच्या संदर्भातील अमेरिकेचे धोरण स्पष्ट करा.
- (3) जागतिक महामंदीच्या काळातील अमेरिकेच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (4) शीतयुद्धाच्या कारणांची थोडक्यात चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'अलिप्ततावाद'ची संकल्पना
- (2) 'प्रभुत्ववाद'ची संकल्पना
- (3) तटस्थतेचे कायदे
- (4) पर्ल हार्बर
- (5) अटलंटिक सनद (1941)
- (6) 'एकध्रुवीय जगांची संकल्पना.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper 4

(History and its Practice)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What are the Preliminary Operations in Research ? Explain with examples.

(2) Discuss the importance of Internal Criticism in the process of establishing the veracity of a document.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the views of James Mill on Indian History.

(2) Discuss the importance of myth, memory and folklore in understanding history.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) What are the various types of research ?
 - (2) Highlight the importance of understanding the author of a historical source.
 - (3) Discuss how the grouping of facts is carried out.
 - (4) Examine the contribution of R.S. Sharma to Indian History.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Footnotes
 - (2) Bibliography
 - (3) Mount Stuart Elphinstone
 - (4) Vincent Smith
 - (5) G.S. Sardesai
 - (6) Vansha Charita Tradition.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
- (1) संशोधनातील प्राथमिक प्रक्रिया म्हणजे काय ? उदाहरणासह स्पष्ट करा.
 - (2) कागदपत्रांची विश्वसनियता तपासून पहाण्याच्या प्रक्रियेत अंतरंग परीक्षणाच्या महत्वाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
- (1) भारतीय इतिहासाविषयी जेम्स मिळ यांच्या मतांचे परीक्षण करा.
 - (2) इतिहासाची जाण करून घेण्यासाठी मिथक, स्मरण व दंतकथांच्या महत्वाची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (1) संशोधनाचे विविध प्रकार कोणते आहेत ?
 - (2) ऐतिहासिक साधनाच्या लेखकाला समजून घेण्याच्या महत्वावर प्रकाश टाका.
 - (3) सत्याचे संकलन (Grouping of facts) कसे केले जाते याची चर्चा करा.
 - (4) भारतीय इतिहासात आर. एस. शर्मांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा : [20]
- (1) तळटिपा
 - (2) संदर्भसूची
 - (3) माऊंट स्टुअर्ट एल्फिंस्टन
 - (4) विन्सेंट स्मिथ
 - (5) जी. एस. सरदेसाई
 - (6) वंशचरित परंपरा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper V

(Evolution of Ideas and Institutions in Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Critically examine the literary sources of the Sultanate period of medieval Indian History.

(2) Examine the theory of segmentary state with special reference to medieval South India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Take a survey of the historiography of medieval India.

(2) Discuss the nature of foreign trade in Mughal period.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the main features of a Theocratic State.

P.T.O.

- (2) Discuss Farabi's idea of State and Society.
- (3) Briefly examine the nature of agrarian society in Mughal India.
- (4) Write a note on Virshaivism.

4. Answer any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) The concept of Medievalism
- (2) Nicolo Conti
- (3) Ghazzali's idea of Mutual Renunciation of Rights
- (4) Nayanar and Alvar
- (5) Iqtadari
- (6) Sher Shah's currency reforms.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगिन भारतीय इतिहासाच्या सुळतानशाही कालखंडातील वाङ्मयीन साधनांचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- (2) मध्ययुगिन दक्षिण भारताच्या विशेष संदर्भात विभाजीत राज्य सिद्धांताचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगिन भारताच्या इतिहासलेखनाचा आढावा घ्या.
- (2) मुगलकालीन परकीय व्यापाराच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

- (1) धर्माधिष्ठीत राज्याचे ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) फराबीची राज्य व समाजविषयक विचारांची चर्चा करा.
- (3) मुगलकालीन ग्रामिण समाजाच्या स्वरूपाचे थोडक्यात परीक्षण करा.
- (4) वीरशैव पंथावर टिप लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगिनतेची संकल्पना
- (2) निकोलो कॉन्टी
- (3) गझालिच्या अधिकारांविषयी परस्पर त्यागाचा सिद्धांत
- (4) नयनार व अल्वार
- (5) ईक्तादारी
- (6) शेरशाहाच्या चलनविषयक सुधारणा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper 6

(Socio-Economic History of the Marathas)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the foreign sources for the study of socio-economic history of the Marathas.

(2) Discuss the watandari system with special reference to rural society.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Review the caste system as a means of social stratification under the Marathas.

(2) “Festivals were an integral part of social life in medieval Maharashtra.” Discuss.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Examine the system of primary education in the Maratha period.
 - (2) What was the impact of cash crops on agriculture in medieval Maharashtra ?
 - (3) Survey any *four* industrial centers of medieval Maharashtra.
 - (4) Explain the working of the banking system in the period of the Marathas.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Rajyavyavaharkosh
 - (2) Adnyapatra
 - (3) Mirasdar and Upari
 - (4) Mallavidya
 - (5) Dasra
 - (6) Dabhol : a trading port.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
- (1) मराठ्यांच्या सामाजिक व आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असणाऱ्या परकीय साधनांचे परीक्षण करा.
 - (2) ग्रामिण समाजव्यवस्थेच्या विशेष संदर्भात वतनदारी पद्धती यावर चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
- (1) मराठी राज्यात सामाजिक स्तरीकरणाचे एक साधन म्हणून जाती व्यवस्थेचा आढावा घ्या.
 - (2) “मध्ययुगिन महाराष्ट्राच्या समाजजीवनात सण सभारंभ म्हणजे एक अविभाज्य अंग होते” – चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (1) मराठेकालीन प्राथमिक शिक्षण पद्धतीची चर्चा करा.
 - (2) मध्ययुगिन महाराष्ट्रातील शेतीवर नगदी पिकांचा प्रभाव काय होता ?
 - (3) मध्ययुगिन महाराष्ट्रातील कोणत्याही **चार** औद्योगिक केंद्रांचा आढावा घ्या.
 - (4) मराठेकालीन बँकींग पद्धतीचे कार्य स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपा प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) राज्यव्यवहारकोष
 - (2) आज्ञापत्र
 - (3) मिरासदार आणि उपरी
 - (4) मल्ल विद्या
 - (5) दसरा
 - (6) दाभोळ : एक व्यापारी बंदर.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-204

MA. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper 5

(Marathas in the 17th and 18th Century Power Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the concept 'Maratha Confederacy'. Examine its role in the expansion of Maratha Power in various parts of India.

(2) Discuss the Political ideology of the Marathas with special reference to Maharashtra Dharma and Swarajya.

P.T.O.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
- (1) Explain the importance of position of Chhatrapati in the Maratha State.
 - (2) Examine the role played by Bajirao I in the expansion of Maratha Power in North.
3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) How did the Maratha expansion of power in Gujarat take place ? Explain.
 - (2) Explain the role played by Malharrao Holkar in the 18th Century Power Politics.
 - (3) Critically examine the Vatandari System.
 - (4) Discuss the creation of a Maratha Sphere of influence in Bengal.
4. Answer any *four* of the following questions in **100** words each : [20]
- (1) Sanad of Chauth
 - (2) Govindpant Bundeale
 - (3) Nature and significance of Saranjamdari
 - (4) Sanad of Swarajya
 - (5) Achievement of Balaji Vishwanath
 - (6) Sphere of influence of the Marathas in Antarveda.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठा मंडळ ही संकल्पना स्पष्ट करा. भारताच्या विविध भागामधील मराठा सत्तेच्या विस्तारीकरण मधील मराठा मंडळाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (2) महाराष्ट्र धर्म आणि स्वराज्य यांच्या विशेष संदर्भात मराठ्यांच्या राजकीय विचारसरणीची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठा राज्यातील 'छत्रपती' या पदाचे महत्व स्पष्ट करा.
- (2) मराठ्यांच्या उत्तरेकडील सत्ता विस्तारात पहिल्या बाजीरावाने बजावलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठ्यांनी गुजरातमध्ये कशा प्रकारे सत्ताविस्तार केला ते स्पष्ट करा.
- (2) 18व्या शतकातील राजकीय सत्तेतील मल्हारराव होळकरांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (3) वतनदारी पद्धतीचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- (4) बंगाल मध्ये मराठ्यांनी निर्माण केलेल्या राजकीय प्रभाव क्षेत्राची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर 100 शब्दांत टिप लिहा :

[20]

- (1) चौथाईची सनद
- (2) गोविंदपंत बुंदेले
- (3) सरंजामदारी व्यवस्थेचे स्वरूप आणि महत्व
- (4) स्वराज्याची सनद
- (5) बाळाजी विश्वनाथाची कामगिरी
- (6) अंतर्वेदातील मराठ्यांचे राजकीय प्रभाव क्षेत्र.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-205

MA. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Optional Paper VI)

(Nature of Dalit Movement in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the contribution of Rajarshi Shahu Maharaj in solving the problems of untouchables.

(2) Discuss the socio-economic ideology of Dr. Babasaheb Ambedkar.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Assess the role played by Bahishkrit Hitakarini Sabha in solving the problem of Dalits.

P.T.O.

(2) Examine the achievements of All India Scheduled Caste Federation.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Examine the main provisions of the Poona Pact. Discuss its impact on Dalits.

(2) State the aims and objectives of the Independent Labour Party.

(3) Examine in brief the nature of Post-Ambedkar Dalit Movement.

(4) How did Dalit Rangbhumi strengthen the Dalit Movement ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Simon Commission

(2) Importance of Kalaram Mandir Satyagraha

(3) Great Conversion 1956

(4) Dalit Panther

(5) Dalit Autobiographies

(6) Yeola Conference.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(1) अस्पृश्यांच्या समस्या सोडविण्यास राजर्षि शाहू महाराज यांनी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.

(2) डॉ. बाबासाहेव आंबेडकरांचे सामाजिक-आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(1) दलितांचे प्रश्न सोडविण्यात बहिष्कृत हितकारिणी सभेने बजावलेल्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.

(2) अखिल भारतीय शेड्यूलड कास्ट फेडरेशनच्या कामगिरीचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

(1) पुणे करारातील मुख्य तरतूदींचे परीक्षण करा. दलितांवर झालेल्या त्याच्या परिणामांची चर्चा करा.

(2) स्वतंत्र मजूर पक्षाची ध्येये व उद्दिष्टे सांगा.

(3) आंबेडकरोत्तर दलित चळवळीच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

(4) दलित रंगभूमीने दलित चळवळ कशी बाळकट केली ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) सायमन कमिशन
- (2) काळाराम मंदिर सत्याग्रहाचे महत्व
- (3) धर्मांतर (1956)
- (4) दलित पँथर
- (5) दलित आत्मकथने
- (6) येवला परिषद.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4205]-206

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper VII

(Economic History of Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the significance and types of land grant systems in Early medieval age.

(2) Examine the nature of agrarian relations under the Delhi Sultanate.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the main features of foreign trade under the Mughals.

(2) What is Jagirdari system ? Explain its importance in the context of Medieval Indian Agrarian Economy.

3. Answer the following questions in **250** words each (any *two*) : [20]

(1) Discuss the features of the Dahasalah system.

P.T.O.

- (2) Explain the significance of Saltpeter Industry in Medieval India.
- (3) State the salient features of Zamindari system under the Mughals.
- (4) Explain the contribution of Banjaras in Internal Trade and Transportation.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Define Economic History
- (2) Impact of Europeans on trade
- (3) The South Indian Guilds
- (4) Types of Hundies
- (5) Khud Kashta
- (6) Dyeing Industry.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणताही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) पूर्व मध्ययुगीन भारतातील भूमी दानाचे महत्व आणि प्रकार स्पष्ट करा.
- (2) दिल्ली सुलतानशाही काळातील शेतकी संबंधाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
- (1) मुघलकालीन विदेशी व्यापाराच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
 - (2) जहागिरदारी पद्धत म्हणजे काय ? मध्ययुगीन भारतीय कृषी अर्थव्यवस्थेच्या संदर्भात तिचे महत्व स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) दहसाला पद्धतीच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
 - (2) मध्ययुगीन भारतातील सोरा उद्योगाचे स्वरूप आणि महत्व स्पष्ट करा.
 - (3) मुघलकालीन जमिनदारी व्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - (4) अंतर्गत व्यापार आणि वाहतुकीच्या क्षेत्रातील बंजान्यांचे योगदान स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) आर्थिक इतिहासाचा अन्वयार्थ
 - (2) युरोपियनांचा व्यापारावरील प्रभाव
 - (3) दक्षिण भारतातील श्रेणी
 - (4) हुंडीचे प्रकार
 - (5) खुदकाश्त
 - (6) रंगकाम उद्योग.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-207

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper 08

(History of Science and Technology in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Examine Science and Technology in Indus Civilization.
 - (2) Assess the contribution of Medieval India in the field of Architecture.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Discuss the consequences of the technology in communication introduced by British in the 19th Century India.
 - (2) Assess the development of Medical Sciences in the Ancient period.

3. Attempt the following questions in **250** words each (any *two*) : [20]
 - (1) Explain the meaning of 'Modern Scientific Temper'.

P.T.O.

- (2) Assess the contribution of Aryabhatta and Varahamihira of Astronomy.
- (3) Evaluate the science policy in Independent India with special reference to Jawaharlal Nehru.
- (4) Discuss the contribution of Sir C.V. Raman to science.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Atomic Energy Commission
- (2) The Science Policy Resolution, 1958
- (3) S. Ramanujan
- (4) Unani Medicine System
- (5) Geological Surveys under the British period
- (6) S.S. Bhatnagar.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) सिंधू संस्कृतीमधील विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचे परीक्षण करा.
- (2) मध्ययुगीन भारतातील वास्तुशास्त्राच्या योगदानाचा आढावा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) भारतात 19व्या शतकात ब्रिटिशांनी दळणवळणाच्या साधनांत जे तंत्रज्ञान आणले त्याच्या परिणामांची चर्चा करा.
- (2) प्राचीन काळातील वैद्यकशास्त्राच्या प्रगतीचा आढावा घ्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (1) 'आधुनिक वैज्ञानिक दृष्टीकोन' याचा अर्थ स्पष्ट करा.
- (2) आर्यभट्ट आणि वराहमिहिर यांच्या खगोलशास्त्रामधील योगदानाचे मूल्यांकन करा.
- (3) स्वतंत्र भारतातील वैज्ञानिक धोरणासंबंधीचे जवाहरलाल नेहरूंचे मूल्यांकन करा.
- (4) सर सी. व्ही. रामन यांच्या विज्ञानातील योगदानाची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) अणुउर्जा आयोग
- (2) सन 1958 चा विज्ञानविषयक धोरणाचा ठराव
- (3) एस्. रामानुजन
- (4) युनानी वैद्यक पद्धती
- (5) ब्रिटिशकालीन भूगर्भिय सर्वेक्षण
- (6) एस्. एस्. भटनागर.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper 7

(Ancient and Medieval Civilizations of the World)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the salient features of urban centres in the Indus Valley Civilization.

(2) Discuss the main features of Confucian philosophy.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the causes for the decline of the Roman Empire.

(2) The feudal system can be described as 'the use of political means to appropriate economic surplus'. Discuss.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Examine ancient Mesopotamia's contribution to agriculture and irrigation.
 - (2) Discuss the nature of society in ancient Roman Civilization.
 - (3) 'The Church was a repository of learning in the Dark Ages.' Explain.
 - (4) What was the role of craft and merchant guilds in the economy of medieval Europe ?
4. Write short notes on any *four* of the following : [20]
- (1) Hieroglyphic Script of Egypt
 - (2) Code of Hammurabi
 - (3) Zarathrushtira
 - (4) Slavery in ancient Greece
 - (5) Crusades
 - (6) Nation States.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) सिंधू संस्कृतीतील शहरी केंद्राच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (2) कन्फूशियसच्या तत्वज्ञानाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) रोमन साम्राज्याच्या ऱ्हासाच्या कारणांचे परीक्षण करा.
 - (2) “अतिरिक्त उत्पादन गिळंकृत करण्यासाठी राजकीय साधनांचा वापर करणारी पद्धत म्हणजे सामंतशाही.” चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) शेती व सिंचन या क्षेत्रातील प्राचीन मेसोपोटेमियांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
 - (2) प्राचीन रोमन संस्कृतीतील समाजाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
 - (3) ‘अंधकार युगात चर्च म्हणजे ज्ञानभांडार होते.’ चर्चा करा.
 - (4) मध्ययुगीन युरोपच्या अर्थव्यवस्थेतील कारागिर व व्यापारी श्रेण्यांची भूमिका काय होती ?
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) प्राचीन इजिप्तमधील चित्रलिपी
 - (2) हम्बुराबीची कायदेसंहिता
 - (3) झरथुष्ट्र
 - (4) प्राचीन ग्रीसमधील गुलामगिरी
 - (5) धर्मयुद्ध
 - (6) राष्ट्र-राज्य.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4205]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

[Core Course No. 8]

[Indian History : Challenges and Perspectives]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Critically examine Kautilya's Saptang theory of State.

(2) Define Urbanisation. Explain the socio-economic aspects of urban society.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is Feudalism ? Explain the political nature of Feudalism in Indian History.

(2) Examine the causes of rise and growth of Indian Capitalism.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Mention the salient features of orientalism.
 - (2) Examine Ramchandrapant Amatyā's ideas of the state.
 - (3) Explain the philosophical foundations of democratic state in India.
 - (4) State the various types of urbanisation.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Ghazali's ideas of state
 - (2) Objectives of capitalism
 - (3) Feudalism debate
 - (4) Concept of Nation-State
 - (5) Theocratic state
 - (6) Demerits of orientalist History writing.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणताही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) कौटिल्याच्या राज्यविषयक सप्तांग सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.
 - (2) नागरीकरणाचा अर्थ सांगून नागरी समाजाचे सामाजिक व आर्थिक घटक विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) सरंजामशाही महणजे काय ? भारतीय इतिहासातील सरंजामशाहीचे राजकीय स्वरूप स्पष्ट करा.
 - (2) भारतीय भांडवलवादाच्या उदय व वाढीची कारणमिमांसा करा.
3. खालील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (1) पौर्वात्यवादाची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
 - (2) रामचंद्रपंत अमात्यांच्या राज्यविषयक विचारांचे परीक्षण करा.
 - (3) भारतातील लोकसत्ताक राज्याची तात्विक बैठक स्पष्ट करा.
 - (4) नागरीकरणाचे विविध प्रकार विशद करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (1) घझालीचे राज्यविषयक विचार
 - (2) भांडवलशाहीची उद्दिष्ट्ये
 - (3) सामंतशाहीविषयक विवाद
 - (4) राष्ट्र-राज्य संकल्पना
 - (5) ईश्वरसत्ताक राज्य
 - (6) पौर्वात्यवादी इतिहास लेखनातील दोष.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-303

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper 9

(Economic History of Modern India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is Commercialization of agriculture ? Explain its merits and demerits.

(2) Give an account of the development of Iron and steel industry under the British rule in India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) State the salient features of the 'Ryotwari System' and discuss its merits and demerits.

(2) Review the rise and growth of modern banking system in India.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Discuss the 'Free Trade Phase' of the colonial economy.
- (2) State the salient features of the Mahalwari system.
- (3) Explain the nature of textile industry.
- (4) Explain the nature of foreign trade of India between the two world wars.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Define Mercantilism.
- (2) The meaning of financial decentralisation
- (3) Demerits of 'Permanent Settlement'
- (4) What is the 'De-industrialization'
- (5) Importance of Railway Industry
- (6) Presidency Banks.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) शेतीचे व्यापारीकरण म्हणजे काय ? त्याचे गुण-दोष सांगा.
- (2) ब्रिटिश राजवटीतील भारतामधील लोखंड आणि पोलाद उद्योगांच्या विकासाचा वृत्तांत द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'रयतवारी पद्धती'ची ठळक वैशिष्ट्ये सांगून तिच्या गुण-दोषांची चर्चा करा.
- (2) भारतातील आधुनिक बँकींग व्यवस्थेच्या उदय व विकासाचा आढावा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) वसाहतवादी अर्थव्यवस्थेतील 'खुल्या व्यापाराच्या अवस्थेची चर्चा करा.
- (2) 'महलवारी पद्धती'ची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (3) सुती कापड उद्योगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (4) दोन महायुद्धांच्या दरम्यान असलेले भारताच्या परराष्ट्रीय व्यापाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) व्यापारवादाची व्याख्या.
- (2) वित्तीय विकेंद्रीकरणाचा अर्थ.
- (3) कायमधारा पद्धतीचे दोष.
- (4) अनुद्योगीकरण म्हणजे काय ?
- (5) रेलवे उद्योगाचे महत्व.
- (6) प्रेसिडेन्सी बँका (इलाखा बँका).

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-304

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper 15

(Maharashtra in the 19th Century : Structural Changes)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the social relevance of Bhakti Movement in medieval Maharashtra.

(2) State the salient features of the British Judicial System in the 19th century Maharashtra.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the impact of utilitarianism on the 19th century Maharashtra with special reference to Justice Ranade.

(2) “The middle class in 19th century Maharashtra aimed at the creation of its hegemony.” Comment.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) What were the potentials of social mobility in Maharashtra at the beginning of the 19th century.
 - (2) What were the consequences of the implementation of Ryotwari system in Maharashtra.
 - (3) Explain the nature of Nationalism in Maharashtra.
 - (4) State the achievements of Pune Sarvajanic Sabha.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Cultural features in medieval Maharashtra.
 - (2) Chh. Shivaji's Swarajya
 - (3) Humanism
 - (4) Social stratification
 - (5) Workers' Movement in Bombay
 - (6) Objectives of Bombay Association.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील भक्ती चळवळीच्या सामाजिक आशयाचे परीक्षण करा.
 - (2) 19व्या शतकातील महाराष्ट्राच्या ब्रिटीश न्यायव्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) न्या. रानडे यांच्या विशेष संदर्भात 19व्या शतकातील उपयुक्ततावादाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
 - (2) 'आपले धुरिणत्व प्रस्थापित करणे हे 19व्या शतकातील महाराष्ट्राच्या मध्यमवर्गाचे उद्दिष्ट्य होते.' भाष्य करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) 19व्या शतकाच्या आरंभीच्या महाराष्ट्रात सामाजिक गतिशीलतेच्या कोणत्या क्षमता होत्या ?
 - (2) रयतवारी पद्धत लागू केली गेळ्याने महाराष्ट्रावर कोणते परिणाम घडून आले?
 - (3) महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - (4) पुणे सार्वजनिक सभेची कामगिरी सांगा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार**वर प्रत्येकी **100** शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा : [20]
- (1) मध्ययुगीन महाराष्ट्राची सांस्कृतिक वैशिष्ट्ये.
 - (2) छत्रपती शिवाजींचे स्वराज्य
 - (3) मानवतावाद
 - (4) सामाजिक स्तरीकरण
 - (5) मुंबईतील कामगार चळवळ
 - (6) बॉम्बे असोशिएशनची उद्दिष्ट्ये

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-305

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper 16

[British Administrative Policies in India (1765-1892)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the provisions of the Regulating Act of 1773.

(2) Trace the growth of judiciary under the rule of East India Company.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is 'Commercialization of Agriculture' ? Explain its effects under the British rule in India.

(2) Write about development of bureaucracy in British period.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Meaning of de-industrialisation. What were its consequences?
- (2) How did Indians respond to the British policy towards the press ?
- (3) Discuss the provisions of the Government of India Act of 1858.
- (4) State significance of the Government of India Act of 1892.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Define 'Utilitarianism'
- (2) Importance of Charter Act, 1833
- (3) 'Free-trade phase' of the colonial economy
- (4) Recommendations of Charles Wood's Despatch
- (5) Importance of Strachey Commission.
- (6) Significance of Queen's Proclamation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 1773च्या नियामक कायद्यातील तरतुदींचे परीक्षण करा.
- (2) ईस्ट इंडिया कंपनीच्या काळातील न्यायसंस्थेच्या विकासाचा मागोवा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'शेतीचे व्यापारीकरण' म्हणजे काय ? त्याचे ब्रिटिश राजवटीतील भारतावर झालेले परिणाम विशद करा.
- (2) ब्रिटिशकालीन नोकरशाहीच्या विकासाचा आढावा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) अनुद्योगिककरणाचा अर्थ सांगून त्याचे परिणाम काय झाले ?
- (2) ब्रिटिशांच्या वृत्तपत्रविषयक धोरणाला भारतीयांनी कसा प्रतिसाद दिला ?
- (3) 1858च्या भारत सरकारविषयक कायद्यातील तरतुदींची चर्चा करा.
- (4) 1892च्या भारत सरकारविषयक कायद्याचे महत्व.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (1) उपयुक्ततावादाची व्याख्या
- (2) 1833च्या चार्टर ॲक्टचे महत्व
- (3) वसाहतवादी अर्थव्यवस्थेतील 'खुल्या व्यापाराची टप्पा
- (4) चार्ल्स वूडच्या खलीत्यातील शिफारसी
- (5) स्ट्रॅची समितीचे महत्व
- (6) राणीच्या जाहीरनाम्याचे महत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-306

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper No. 17

(Gender and Indian History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Take a review of Feminist Historiography.

(2) Explain the philosophical foundations of post-Modern approaches towards Feminism.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the relationship between political structure and the position of women in India.

(2) Critically examine the position of women in Indian Philosophy.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Assess the work of Betty Friedan in the view of Gender-Studies.

P.T.O.

- (2) Examine the Marxist approach to Feminism.
- (3) State the impact of family as a factor affecting Indian women.
- (4) Discuss the position of women in Indian religion.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Uma Chakravarti
- (2) Concept of Gender
- (3) Liberal approach to Feminism
- (4) What is 'Women Empowerment' ?
- (5) Merits of Patriarchy
- (6) Women in Vedic Period.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'स्त्रीवादी' इतिहासलेखनशास्त्राचा आढावा घ्या.
- (2) उत्तर-आधुनिक स्त्रीवादविषयक विचार प्रवाहाची तात्त्विक बैठक स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) राजकीय संरचना आणि भारतातील स्त्रियांचे स्थान यांच्यातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.
 - (2) भारतीय तत्त्वज्ञानातील स्त्रियांच्या दर्जा बाबत चिकित्सक परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) लिंगभाव अभ्यासाच्या अनुषंगाने बेटि फ्रायडन यांच्या कार्याचे मुल्यमापन करा.
 - (2) स्त्रीवादाच्या मार्क्सवादी दृष्टीकोणाचे परीक्षण करा.
 - (3) कौटुंबिक घटकांचा भारतीय स्त्रीवरील प्रभाव सांगा.
 - (4) भारतीय धर्मातील स्त्रियांच्या दर्जाची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) उमा चक्रवर्ती
 - (2) 'लिंगभाव' ही संकल्पना
 - (3) स्त्रीवादाचा उदारमतवादी दृष्टीकोन
 - (4) 'महिला सबलीकरण' म्हणजे काय ?
 - (5) पितृसत्ताक पद्धतीचे गुण
 - (6) वेदकालीन स्त्री.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-307

MA. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper 18

(East Asia : China, 1900–2000)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the factors leading to the Revolution of 1911 in China.

(2) Discuss the domestic achievements of the Nationalist Government under Chiang-kai-Shek.

P.T.O.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
- (1) Examine the contribution of Mao-Tse-Tung to the rise of Communism in China.
 - (2) Discuss China's foreign policy with reference to India upto the year 2000.
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Explain the causes of the Boxer Rebellion.
 - (2) Examine Chiang-kai-Shek's military campaigns against the communists.
 - (3) Discuss the relations between China and the United States during World War II.
 - (4) Examine the reforms in the field of education under the communist government of China.
4. Write short notes on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]
- (1) Open Door Policy
 - (2) Dr. Sun Yat Sen's 3 principles
 - (3) Impact of Long March
 - (4) Concept of Great Leap Forward
 - (5) Cultural Revolution
 - (6) Issue of Tibet.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(1) चीनमधील 1911च्या क्रांतीला कारणीभूत ठरणाऱ्या घटकांचे परीक्षण करा.

(2) चॅंग-कै-शेकच्या राष्ट्रवादी सरकारच्या अंतर्गत कामगिरीची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(1) चीनमधील साम्यवादाच्या उदयातील माओ-त्से-तुंगच्या योगदानाचे परीक्षण करा.

(2) चीनच्या इ.स. 2000 पर्यंतच्या भारताविषयीच्या परराष्ट्रीय धोरणाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

(1) बॉक्सर बंडाची कारणे स्पष्ट करा.

(2) चॅंग-कै-शेकच्या कम्युनिस्टोंविरुद्धच्या लष्करी मोहिमांचे परीक्षण करा.

(3) दुसऱ्या महायुद्धाच्या दरम्यानच्या चीन-अमेरिका संबंधाविषयी चर्चा करा.

(4) चीनमधील साम्यवादी सरकारने शिक्षणक्षेत्रात केलेल्या सुधारणांचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) मुक्तद्वार धोरण
- (2) डॉ. सनयतसेनची तीन तत्वे
- (3) लाँग मार्च (दिर्घ कूच) चे परिणाम
- (4) उत्तुंग झेप (Great Leap Forward) ची संकल्पना
- (5) सांस्कृतिक क्रांती
- (6) तिबेट प्रश्न

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4205]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper 10

[History of Modern India (1857-1971)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Critically examine the nature of Indian Nationalism.

(2) Explain the philosophy of the revolutionaries. What role did they play in the freedom struggle of India ?

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the salient features of Constitution of India.

(2) Explain the objectives and nature of Indian Foreign Policy.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) “Arya Samaj Movement is a movement of revival of Hindu Dharma.” Discuss.

P.T.O.

- (2) Explain the safety-valve theory.
- (3) Examine the causes for the rise of Economic Nationalism in India.
- (4) Evaluate the work of the moderates.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Define modernity
- (2) Principles of Brahma Samaj
- (3) Importance of 'Swadeshi'
- (4) Extremism in Punjab
- (5) The concept of 'Satyagraha'
- (6) Salient features of mixed economy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) भारतीय राष्ट्रवादाच्या स्वरूपाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- (2) क्रांतीकारकांचे तत्वज्ञान विशद करा. त्यांनी भारताच्या स्वातंत्र्य लढ्यात कोणती भूमिका बजावली ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाची उद्दिष्ट्ये आणि स्वरूपाचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) “आर्यसमाजाची चळवळ हिंदू धर्म पुनरुज्जीवनाची चळवळ होती.” चर्चा करा.
- (2) ‘सुरक्षा झडप’ सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (3) भारतातील आर्थिक राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणमिमांसा करा.
- (4) नेमस्तांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) आधुनिकतेची व्याख्या करा.
- (2) ब्राह्मोसमाजाची तत्वे.
- (3) ‘स्वदेशीचे’ महत्व
- (4) पंजाबमधील जहालवाद
- (5) ‘सत्याग्रह’ संकल्पना
- (6) मिश्र अर्थव्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Cour Course) Paper 11

(Intellectual History of the Modern West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is Renaissance ? Why did the Renaissance occur first in Italy ?

(2) How far did the progress in Science revolutionise the intellectual life of man ? Explain.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Critically examine the concepts of Liberalism and Utilitarianism.

(2) Define the concept 'Post-modernism'. Explain its salient features.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) What is 'Enlightenment' ? State its impact on the modern West.
- (2) How did the concept of Nationalism originate and develop ?
- (3) Explain the philosophical foundations of Communism.
- (4) Examine the nature of Humanism.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Scholasticism
- (2) Descartes
- (3) Counter Reformation
- (4) Basic principles of Romanticism
- (5) Demerits of Individualism
- (6) Meaning of Capitalism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) प्रबोधन म्हणजे काय ? प्रबोधन प्रथम इटलीत कां सुरु झाले ?
- (2) वैज्ञानिक प्रगतीमुळे मानवाच्या वैचारिक जीवनात कितपत क्रांती घडून आली ? विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) उदारमतवाद व उपयुक्ततावाद या संकल्पनांचे टिकात्मक परीक्षण करा.
 - (2) उत्तर-आधुनिकवाद या संकल्पनेचा अर्थ सांगून त्याची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी उत्तरे 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) 'बुद्धीप्रामाण्यवाद' म्हणजे काय ? त्याचा आधुनिक पाश्चिमात्य देशांवरील प्रभाव स्पष्ट करा.
 - (2) राष्ट्रवाद या संकल्पनेचा उगम व विकास कसा झाला ?
 - (3) साम्यवादाची तात्विक बैठक विशद करा.
 - (4) मानवतावादाच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) स्कॉलॅस्टिसिझम
 - (2) देकार्त
 - (3) प्रतिधर्म सुधारणा
 - (4) स्वच्छंदतावादाची प्रमुख तत्त्वे
 - (5) व्यक्तीवादातील दोष
 - (6) 'भांडवलवाद' संज्ञेचा अर्थ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper 12

[World after World War II (1945-2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Examine the causes and consequences of the Cold War.
- (2) Bring out the political significance of Non-Aligned Movement.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Explain the nature of Korean War. What was its significance in the Cold War ?
- (2) State the causes and consequences of the disintegration of USSR.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) State the objectives of NATO. What role did NATO play in the Cold War ?
- (2) Explain the nature of Arab-Israel conflicts.
- (3) State the causes of the Suez Crisis.
- (4) Discuss the importance of the Vietnam War.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Warsaw Pact
- (2) Cuban Crisis
- (3) Meaning of Non-Alignment
- (4) New Delhi Summit, 1983
- (5) Communism in Laos
- (6) The concept of Perestroika.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) शीत युद्धाच्या कारणे व परिणामांचे परीक्षण करा.
- (2) अलिप्ततावादी चळवळीचे राजकीय महत्व विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) कोरीयन युद्धाचे स्वरूप स्पष्ट करा. त्याचे शीत युद्धातील महत्त्व काय होते ?
 - (2) सोव्हिएट संघराज्याच्या विघटनाची कारणे व परिणाम सांगा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी उत्तरे 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) 'नाटो'ची उद्दीष्ट्ये सांगून शीतयुद्धात नाटो संघटनेने कोणती भूमिका बजावली.
 - (2) अरब-इस्त्रायल संघर्षाचे स्वरूप विशद करा.
 - (3) सुएझ पेचप्रसंगाचे कारणे सांगा.
 - (4) व्हिएतनाम युद्धाचे महत्त्व, चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) वासा करार
 - (2) क्यूबा पेचप्रसंग
 - (3) अलिप्ततावादाचा अर्थ
 - (4) नवी दिल्ली शिखर परिषद, 1983
 - (5) लाओस मधील साम्यवाद
 - (6) पेरीस्ट्रोइका (Perestroika) संकल्पनेचा अर्थ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
-------------	--

[4205]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper No. 19

(Nature of Transformation in 19th Century Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the issues involved in the reform movement with special reference to caste and gender.

(2) State the main principles of Prarthana Samaj and assess its achievements.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the significance of Industrial growth on the economy of Maharashtra.

(2) “The Renaissance in Maharashtra was a bridge that connected medieval and modern ages.” Elucidate.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) State the salient features of Renaissance in Maharashtra.
- (2) Examine the contribution of Mahatma Phule to the movement aiming at the emancipation of women.
- (3) What is meant by 'Rural-Urban Dichotomy' ? Explain its nature in 19th Century Maharashtra.
- (4) Explain the meaning and nature of the counter-cultural movement.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Dadoba Pandurang.
- (2) Meaning of 'Commercialization of Agriculture'.
- (3) What is demographic movement ?
- (4) Historical consciousness in Maharashtra.
- (5) Origin of Indology in Maharashtra.
- (6) What is 'Reformist Revivalism' ?

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
 - (1) 'जात' आणि 'लिंगभाव' यांच्या विशेष संदर्भात सुधारणा चळवळीत अंतर्भूत असलेल्या प्रश्नांची (Issues) चर्चा करा..
 - (2) प्रार्थना समाजाची प्रमुख तत्वे सांगा आणि त्याच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
 - (1) महाराष्ट्रातील अर्थकारणात औद्योगिक विकासाचे महत्व स्पष्ट करा.
 - (2) "महाराष्ट्रातील प्रबोधन हा मध्ययुग आणि आधुनिक युग यांना जोडणारा सेतू होता." विशद करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
 - (1) महाराष्ट्रातील प्रबोधनाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
 - (2) स्त्रियांची बंधमुक्ती साधण्याच्या उद्देशाने झालेल्या चळवळीत महात्मा फुले यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
 - (3) ग्रामीण-शहरी दरी/विरोधाभास (Dichotomy) म्हणजे काय ? 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील त्याचे स्वरूप विशद करा.
 - (4) प्रति-संस्कृती चळवळीचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) दादोबा पांडुरंग
- (2) शेतीच्या व्यापारीकरणाचा अर्थ
- (3) 'लोकसंख्येतील स्थानांतर/बदल' म्हणजे काय ?
- (4) महाराष्ट्रातील ऐतिहासिक जाणीवा
- (5) महाराष्ट्रातील 'भारतविद्येचा' उगम.
- (6) 'पुनरुज्जीवनवादी सुधारणा' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4205]-405

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper No. 20

(Socio-Religious Reform Movements in South India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the nature of socio-religious reform movements in the 19th Century India.

(2) Estimate the role of Virasalingam Pantalu as a social reformer.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Define the term 'Social legislations'. State the importance of the social legislations in Mysore.

(2) Give an account of Sri Narayana Movement in Kerala.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Evaluate the contribution of Alluri Sitaramarajula in the social reform movement of Andhra Pradesh.

P.T.O.

- (2) What is meant by 'Non-Brahmin Movement' ? Why did it start in Tamil Nadu ?
 - (3) Discuss the contribution of E.V. Ramaswamy Periyar as a social reformer.
 - (4) Discuss the rise and growth of the Justice Party in Tamil Nadu.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Self-respect movement in Tamil Nadu
 - (2) Vaikom Satyagraha (1924-25)
 - (3) Explain the concept 'Periyar'
 - (4) Dr. Palpu
 - (5) Objectives of the Justice Party
 - (6) Teaching of Annadurai.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
 - (1) 19व्या शतकातील भारतातील सामाजिक आणि धार्मिक सुधारणा चळवळीच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
 - (2) एक समाजसुधारक या नात्याने विरेसलिंगम पंतलु यांच्या कार्याचा परामर्श घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) 'सामाजिक विधी-नियम' ही संज्ञा स्पष्ट करा. म्हैसूर मधील सामाजिक विधी-नियमांचे महत्त्व सांगा.
 - (2) केरळमधील श्री नारायण चळवळीचा वृत्तांत द्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) आंध्रप्रदेशातील समाजसुधारणा चळवळीत अल्लूरी सीतारामाराजुला यांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
 - (2) 'ब्राह्मणेतर चळवळ' म्हणजे काय ? ती तामीळनाडू मध्ये का सुरू झाली ?
 - (3) समाजसुधारक म्हणून ई.व्ही. रामास्वामी पेरियार यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
 - (4) तामीळनाडू मधील जस्टीस् पार्टीच्या उदय आणि विकासाची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) तामीळनाडूमधील आत्मसन्माची चळवळ
 - (2) वायकोम (Vaikom) सत्याग्रह (1924-25)
 - (3) 'पेरियार' ही संकल्पना स्पष्ट करा
 - (4) डॉ. पाल्पू
 - (5) जस्टीस् पार्टीची उद्दीष्टे
 - (6) अण्णादुराईची शिकवण.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-406

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper No. 21

(Urban History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Explain the concept of 'Urbanisation' and state the salient features of the Indus Valley Urbanisation.
- (2) Discuss the factors leading to the second Urbanisation in Indian History.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) What is Urban Decay ? Discuss in the context of the Gupta Period.
- (2) What is Hinterland of a town ? Explain the significance of hinterland for the development of a town.

3. Answer the following questions in **250** words each (any *two*) : [20]

- (1) 'From 600 B.C. onwards urbanisation made remarkable headway.'
Explain this statement with examples.

P.T.O.

- (2) State the main features of urbanisation of Sangam period in South India.
 - (3) Discuss the resurgence of urban growth during the period from A.D. 600 to 1000.
 - (4) How did the Cantonment towns come into existence ? Discuss.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Typology of cities
 - (2) Elements of city planning of Harappa
 - (3) Nature of 'Iron Age'
 - (4) Urban Revolution
 - (5) Development of ports
 - (6) Administrative towns.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
 - (1) 'नागरीकरण' ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि सिंधू नदीच्या खोऱ्यातील नागरीकरणाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
 - (2) भारताच्या इतिहासातील दुसऱ्या नागरीकरणास कारणीभूत ठरलेल्या घटकांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) 'शहरांचा ज्हास' ही संकल्पना स्पष्ट करून गुप्त कालखंडाच्या संदर्भात याची चर्चा करा.
- (2) शहरांचा पार्श्व प्रदेश (Hinterland) म्हणजे काय ? शहरांच्या विकासासाठी असलेल्या पार्श्व प्रदेशाचे महत्व स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (1) 'इ.स.पू. 600 पासून पुढे नागरीकरणाते लक्षणीय प्रगती केली.' हे विधान सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (2) दक्षिण भारतातील संगम कालखंडातील नागरीकरणाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (3) इ.स. 600 ते 1000 या कालखंडातील नागरी विकासाच्या पुनरुत्थानाची चर्चा करा.
- (4) 'छावणी नगरे' (Cantonment towns) कशी अस्तित्वात आली ? चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) शहरांचे प्रकार
- (2) हरप्पा नगरनियोजनाचे घटक
- (3) 'लोहयुगा'चे स्वरूप
- (4) नागरी क्रांती
- (5) बंदरांचा विकास
- (6) प्रशासकीय शहरे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4205]-407

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper No. 22

[East Asia : Japan (1853-2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the term 'Feudalism' and describe the salient features of Feudal society.

(2) State the causes and consequences of the Sino-Japanese war of 1894-95.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Give an account of the Modernisation of Japan in the political and social life during the Meiji era.

(2) Analyse the factor responsible for the Economic Resurgence of Japan after World War II.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Give an account of the role of Japan played in World War I.
 - (2) State the significance of Washington Conference.
 - (3) Trace in brief the achievements of Constitutional Government in Japan.
 - (4) Assess the relation between Japan and USA after 1952.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Commodore Perry Mission
 - (2) Main provisions of Anglo-Japan Pact (1902)
 - (3) Treaty of Portsmouth (1905)
 - (4) Militarism in Japan
 - (5) Objectives of American occupation of Japan
 - (6) Japan and UNO.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) 'सरंजामशाही' ही संज्ञा स्पष्ट करा आणि जपानमधील सरंजामी समाजाची ठळक वैशिष्ट्ये वर्णन करा.
 - (2) इ.स. 1894-95 च्या चीन-जपान युद्धाची कारणे आणि परिणाम सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) मेईजी कालखंडात झालेल्या जपानच्या राजकीय आणि सामाजिक क्षेत्रातील आधुनिकीकरणाचा वृत्तांत द्या.
 - (2) दुसऱ्या महायुद्धानंतर जपानच्या आर्थिक पुनरुत्थानास कारणीभूत ठरलेल्या घटकांचे परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) जपानच्या पहिल्या महायुद्धातील भूमिकेचा वृत्तांत द्या.
 - (2) वॉशिंग्टन परिषदेचे महत्व सांगा.
 - (3) जपानमधील घटनात्मक सरकारच्या कामगिरीचा थोडक्यात मागोवा घ्या.
 - (4) 1952 नंतरच्या जपान व अमेरिका यांच्यातील संबंधाचे मूल्यमापन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) कमोडोर पेरी मिशन
 - (2) अँग्लो-जपान करारातील प्रमुख तरतूदी (1902)
 - (3) पोर्टस्माऊथचा तह (1905)
 - (4) जपानमधील लष्करवाद
 - (5) अमेरिकेची जपानच्या व्याप्तीची उदिष्ट्ये
 - (6) जपान आणि संयुक्त राष्ट्र संघटना.